

Sivistystoimen lääkehoitosuunnitelma

varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio

Sisällys

Yleistä	3
Yksiköissä toteutettava lääkehoito.....	4
Lapsen tai nuoren lääkehoidon suunnitelma	5
Lääkkeen antaminen	5
Lapsen lääkehoitosuunnitelma laaditaan seuraavissa tilanteissa	5
Lääkehoidon suunnitelmaan kirjataan	5
Lääkkeiden vaikuttavuuden arviointi ja tiedonkulku	5
Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako	6
Lääkehuolto	7
Liite 1: Lapsen tai nuoren yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma	8
Liite 2: Huoltajien ja asiantuntijoiden antama lapsen lääkehoidon perehdytys	9
Liite 3: Lääkehoidon toteuttamisen seuranta	10
Liite 4: Sopimus lapsen tai nuoren tilapäisestä tai kuuriluontoisesti annettavasta lääkityksestä	11

Yleistä

Tämä lääkehoitosuunnitelma on laadittu Laitilan kaupungin sivistystoimeen varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukio-opetuksen toimintayksiköihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Valviran mukaan lääkehoitoa toteuttavassa yksikössä tulee olla lääkehoitosuunnitelma, jolla ohjataan käytännön lääkehoidon toteuttamista. Perustana tälle suunnitelmalle on THL:n 2015 julkaisema ”Turvallinen lääkehoito” –opas, joka määrittää varhaiskasvatuksessa ja kouluissa toteutettavalle lääkehoidolle perustan.

Terveystieteiden lain (1326/2010 12 §, 32 §) mukaan perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon velvoitetaan tarvittavaan yhteistyöhön mm. varhaiskasvatuksen sekä koulujen kanssa. Lääkehoitosuunnitelman tarkoituksena on selventää lapsen päivän aikaista lääkehoidon koordinoitua niin, että jokaisella toimijalla on tieto roolistaan ja vastuustaan. Suunnitelmaa noudatetaan varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä iltapäivätoiminnassa. Tämän pohjalta kukin toimintayksikkö suunnittelee yksittäisen lapsen tarvitsemat lääkehoidon toimenpiteet yhteistyössä lapsen huoltajien ja lasta hoitavan yksikön kanssa. Suunnitelman tarkoituksena on yhtenäistää yksiköissä toimivan lääkehoidon periaatteet ja määrittää vaatimukset, joiden tulee täytyä kaikilla lapsen lääkehoitoa toteuttavilla tahoilla.

Lähtökohtaisesti varhaiskasvatus-, esi- tai perusopetuspäivän aikana eri tavoin koulutetut kasvatus- ja opetusalan ammattilaiset antavat välttämättömän lääkehoidon tarvitseville lapsille esim. päiväkotijäsen- ja koulutoimintaympäristössä. Toimintaympäristöjä, joissa lääkehoitoa toteuttavat muut kuin terveydenhuollon koulutuksen saaneet henkilöt, kutsutaan lääkehoidon epätyypillisiksi alueiksi. Lääkehoitoon peruskoulutukseltaan kouluttamaton henkilö voi osallistua luonnollista tietä (suu, nenä, silmät, korvat, peräaukko) annettavan ja ihon alle pistettävän lääkehoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen.

Yksiköissä toteutettava lääkehoito

Lapsen lääkehoito toteutetaan lähtökohtaisesti kotona, mutta välttämätön lääkehoito toteutetaan lapsen arjen eri toimintaympäristöissä, kuten esim. varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä mm. aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Toimintayksiköissä annettava lääkehoito on joko välitöntä hoitoa vaativaa lääkitystä tai pitkäaikaissairauteen liittyvää lääkehoitoa. Lääkehoitoa annetaan lapselle laadittavan yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman mukaan esim. seuraavissa tapauksissa:

- astmaan liittyvä hengenahdistus
- diabetes, lasten kohdalla toteutuu monipistoshoido
- epilepsia
- allergialääkkeet (anafylaktinen shokki)
- Äkillisesti sairastuneelle lapselle voidaan antaa kuume- ja särkylääkitys (esim. kuume-kooristus) ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimuksen mukaisesti.

Vuorohoidossa voidaan tarvittaessa lisäksi antaa lapsen pitkäaikaissairauteen (esim. astma) vaativaa ylläpitolääkitystä tai kuuriluonteista lääkitystä (esim. antibioottihoito) ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimusten mukaisesti, mikäli lapsen lääkehoitoa ei pitkän hoitojakson vuoksi saada muutoin järjestettyä.

Yksikön omat lääkkeet ja lasten lääkkeet säilytetään lukitussa kaapissa. Viileässä säilytettävät lääkkeet säilytetään jääkaapissa suljettavassa rasiassa, ruokatarvikkeista erillään, lasten ulottumattomissa. Lääkepakkauksissa tulee aina olla lapsen nimi.

Vanhemmat tuovat lääkkeet alkuperäispakkauksessa siten, että lääkärin määräys (lääkkeen nimi, vahvuus, annostus ja lapsen nimi) on luettavissa. Vaihtoehtoisesti huoltaja voi tuoda kopion alkuperäisestä reseptistä. Myös lääkkeen valmisteyhteenvedon eli pakkauksen ”käyttöohje” tulee olla lääkkeen antajan käytettävissä.

Lapsen tai nuoren lääkehoidon suunnitelma

Lapsen tai nuoren lääkehoidon suunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen huoltajien, lapsen ryhmän henkilökunnan ja tarvittaessa lasta hoitavan terveydenhuollon henkilökunnan kanssa ennen hoidon aloittamista. Suunnitelma liitetään varhaiskasvatuksessa lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelmaan ja perusopetuksessa oppilaan tietoihin arkistoitavaksi ja tiedoksi opettaville opettajille. Lääkkeenantoluvat arkistoidaan yksikössä ja asiakirjoja säilytetään kuten pedagogisia asiakirjoja tai esim. kuntoutus- ja toimintasuunnitelmia. Huoltajalla on velvollisuus tiedottaa sivistystoimen yksikköön lapsen tai nuoren yksilöllisessä lääkehoidossa tapahtuvista muutoksista.

Lääkkeen antaminen

- yksikössä sovitaan lapsen lääkehoidon toteuttajat ja varatoteuttajat
- lääkehoitoa toteuttava henkilökunta perehdytetään lääkkeen antamiseen
- huolehditaan siitä, että jokainen yksikön aikuinen osaa antaa lapselle hätätilanteessa ensiapua

Lapsen lääkehoitosuunnitelma laaditaan seuraavissa tilanteissa

- lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa tietyissä tilanteissa (esim. anafylaktisen sokin vaara, kouristukset)
- lapsella on pitkäaikaissairaus, johon hän tarvitsee ulkopuolisen antamaa lääkehoitoa varhaiskasvatus- tai koulupäivän aikana
- lapsella on sairaus, jonka lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana

Lääkehoidon suunnitelmaan kirjataan

- mistä sairaudesta tai oireesta on kyse
- milloin lääkehoitoa tarvitaan
- keiden on tarpeen tietää tästä suunnitelmasta
- missä lääke säilytetään
- miten lääke annetaan
- kuka lääkkeen antaa
- mitä muita toimenpiteitä kuin lääkkeen antamista tilanne edellyttää
 - ambulanssin kutsuminen
 - ilmoittaminen vanhemmille
 - mitä oireita seurataan
 - muita lääkkeen antamiseen liittyviä toimenpiteitä (esim. verensokerin mittaaminen)

Lääkkeiden vaikuttavuuden arviointi ja tiedonkulku

Yksikössä tulee olla kirjaamiskäytäntö. Tässä tulee tarkasti selvittää:

- mitä lääkettä on annettu ja kuinka paljon
- kenelle lääkettä on annettu
- kuka lääkkeen on antanut
- milloin lääke on annettu

Lääkkeen vaikutus kirjataan ja raportoidaan vanhemmille. Lääkkeen antajan tulee olla tietoinen vaikutuksista, joita tulee seurata lääkettä annettaessa ja sen jälkeen. Tiedonkulku molempiin suuntiin henkilökunnan ja huoltajien välillä tulee varmistaa sovitulla käytännöllä.

Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Laitilan kaupungin opiskeluhuoltosuunnitelma 4/2020:

[Ennen suostumuksensa antamista lääkehoitoon ryhtyvälle työntekijälle ja hänen esimiehelleen tulee selvittää lääkitsemiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet. Lääkitsemiseen, silloin kun se on työnantajan hyväksymää toimintaa, liittyvä vastuu ja mahdolliset vahingonkorvauskysymykset ratkaistaan samoin periaattein kuin koulutyössä yleensäkin. Tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita koulussa ovat diabeetikoiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi vaikeasti allergisilla, astmaatikoilla tai epileptikoilla. Myös muut pitkäaikaissairaudet tai kehitysvammaisuus voivat edellyttää lääkitsemistä koulupäivän aikana. Tarvittaessa työntekijä (lastenhoitaja, opettaja, koulunkäyntiohjaaja, terveydenhoitaja) voi annostella huoltajan toimittaman lääkeannoksen, mikäli se on tarkoitettu varhaiskasvatuspäivän aikana, koulussa tai aamu- tai iltapäivätoiminnassa otettavaksi. Tällöin ohjeesta ja lääkkeen toimittamisesta vastaa ensi sijassa huoltaja ja lääkkeen antamisesta oppilaitoksen työntekijä.]

Tämä suunnitelma siirretään käytäntöihin nimetyn henkilön ja esimiehen toimesta. Esimies vastaa siitä, että yksikössä on välttämättömän lääkehoidon antamiseen riittävä tieto ja asiantuntemus sekä edellämainitut käytännöt ovat selkeitä ja sovittuja huoltajien kanssa. Esimies organisoii, ohjaa ja valvoo toiminnan toteuttamista suunnitelman mukaisesti.

Diabeteslasten kohdalla pistoskoulutus ja –lupa myönnetään sairaanhoitopiiriin lastentautien poliklinikan toimesta. Mahdollisissa henkilöstön loma- ja poissaolotilanteissa määritellään varakäytännöt tapauskohtaisesti.

Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä hoidon tai koulun alkaessa sekä mahdollisissa muuttuvissa tilanteissa. Huoltaja vastaa myös siitä, että lääke toimitetaan yksikköön ja tiedot siirtyvät eri toimijoiden välillä. Lisäksi huolehditaan siitä, että terveydenhoitolain mukaisesti tiedot siirtyvät eri tahojen välillä esteettä. Apuna perehdyttämisessä ja yksittäisissä lääkehoidollisissa tilanteissa voi olla monialaisesti eri toimijoiden edustajia. Akuuteissa hätätilanteissa jokainen yksikön aikuinen toimii turvallisuussuunnitelmien mukaisesti.

Lääkehuolto

- Lääkkeet säilytetään lukitussa kaapissa ulkopuolisten ulottumattomissa.
 - Viileässä säilytettävät lääkkeet säilytetään jääkaapissa erillisessä kannellisessa astiassa tms.
- Jokaisessa yksikössä nimetty vastuhenkilö vastaa lääkekaapista
- Huoltajat toimittavat lääkkeet yksikköön mielellään alkuperäispakkauksissa niin, että mahdollinen lääkärin määräys on selvitettävissä. Myös kopio reseptistä voidaan toimittaa yksikköön.
- Astmapiippu tms. lämpimässä säilytettävä, tarvittaessa otettava lääke voi olla säilytettynä lapsen repussa tms.
- Mikäli lääke toimitetaan kerta-annoksena tai kuurina, tulee lääkkeeseen merkitä lapsen nimi ja annosteluohje. Jos annostelu muuttuu, tulee huoltajan toimittaa tieto ja päivitetty ohje yksikköön.
- Lääkettä antaessa on huomioitava:
 - Annostelu
 - Lapsen tunnistaminen
 - Antoreitti
 - Ajoitus
 - Vaikutuksen seuraaminen
- Akuuttilääkkeet ja niiden antaminen:
 - Sairauskohtauksissa käytettävät lääkkeet tulee säilyttää turvallisesti
 - Henkilökunnan tulee tietää lääkkeiden sijainti ja varmistaa niiden käytettävyys ensiaputilanteissa.
 - Kaikilla henkilökunnan jäsenillä tulee olla tieto siitä, missä tilanteissa näitä lääkkeitä käytetään määrättyjen lasten kohdalla.

Liite 1: Lapsen tai nuoren yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma

Lapsen nimi	Henkilötunnus
Huoltajien nimet	Puhelinnumerot
Lapsen yksikkö	Omahoitaja/hoitotaho yhteystietoineen

LAPSEN TAI NUOREN LÄÄKE JA LÄÄKEHOITO

Sairaus, johon lääkettä käytetään:
Miten sairaus näkyy lapsen arjessa:
Lääkkeen nimi lääkkeen ja määrännyt lääkäri
Lääkkeen annostelu
Lääkkeen säilytysohje
Lääkkeen mahdolliset sivuvaikutukset:
Lapsen tarvitsemat ensiapulääkkeet:

Huoltajat antavat lääkkeen henkilökunnalle henkilökohtaisesti, lapsen nimellä varustettuna, annosteluohjeineen.

Lääke säilytetään yksikössä lukittavassa kaapissa lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti, poissa lasten ulottuvilta.

Huoltaja vastaa lääkkeen tai käytettyjen välineiden hävittämisestä. Lapsen lääkityksen muuttuessa tehdään uusi lääkehoitosuunnitelma. Tämä lääkehoidon suunnitelma on laadittu yhteistyössä huoltajan kanssa.

Lääkehoitosuunnitelmaa laatimassa olleet henkilöt. Päiväys ja allekirjoitukset

_____ / _____ 20____

Liite 2: Huoltajien ja asiantuntijoiden antama lapsen lääkehoidon perehdytys

Milloin lääkehoitoa tarvitaan
Miten lääke annetaan/ lääkkeen antamiseen liittyvää
Mitä muita toimenpiteitä tarvitaan (esim. verensokerin seuranta)
Mitä oireita seurataan
Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa
Tarvittaessa lapsen elvytys
Ambulanssi kutsutaan seuraavissa tilanteissa
Menetelmät poikkeustilanteissa (esim. retket, liikuntahetket, vuorohoito)
Muuta lapsen hoitoon, lääkehoitoon tai lääkkeeseen liittyvää mm. Keiden on tarpeen tietää tästä suunnitelmasta

Liite 4: Sopimus lapsen tai nuoren tilapäisestä tai kuuriluontoisesti annettavasta lääkityksestä

Vanhemmat/huoltajat tuovat lääkkeen yksikköön mielellään alkuperäispakkauksessa, jossa on näkyvillä lääkemääräys (lääkkeen nimi, annos ja vahvuus sekä lapsen nimi) tai tuovat kopion reseptistä. Mikäli lääke tuodaan kerta-annoksena, lääkkeessä tulee olla lapsen nimi, lääkkeen nimi ja annosteluohje päivämäärineen sekä säilytysohje.

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Sairaus, johon lääkitys määrätty:	Lääkkeen nimi/ aloituspäivämäärä:
Lääkeannos ja antoaika varhaiskasvatuspäivän tai koulupäivän aikana:	Muuta lääkkeen annossa huomioitavaa:
Aika ja paikka:	
Huoltajan suostumus ja allekirjoitus:	Yksikön edustajan allekirjoitus:

Sovitun lääkehoidon toteutuminen/ kirjaaminen:

Lääke	Pvm	Klo	Annos	Antajan nimi	Huomiot